

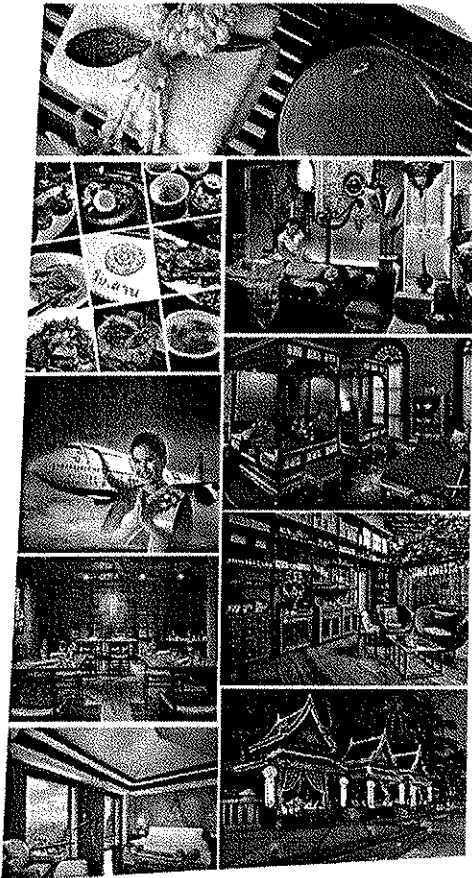

คณะกรรมการการท่องเที่ยว
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

บทความวิชาการระดับชาติ ปี ๒๕๕๙

มุมมองวิชาการกับการ การค้นหาคำความเป็นไทย ในอุตสาหกรรมบริการ

๑๙ สิงหาคม ๒๕๕๙
อาคารสยามบรมราชกุมารี
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

การประชุมวิชาการระดับชาติประจำปี ๒๕๕๕

ภายใต้หัวข้อ

“มุมมองวิชาการกับการค้นหาความเป็นไทยในอุตสาหกรรมบริการ” (Academic Perspectives on Thainess Discovery in Hospitality Industry)

ความเป็นมา

ในปัจจุบันความนิยมในการท่องเที่ยวเพื่อสัมผัสเอกลักษณ์และวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวทั่วโลกเพิ่มขึ้น ประเทศไทยในฐานะที่เป็นประเทศที่มีศักยภาพทางด้านการท่องเที่ยวและเป็นจุดหมายปลายทางที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวต่างชาติ ได้หยิบยก “ความเป็นไทยหรือวิถีไทย” มาเป็นแนวคิดหลักในการวางแผนการท่องเที่ยว พร้อมกันนี้ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยและกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาได้กำหนดแผนแม่บทให้ปี ๒๕๕๕ เป็น “ปีท่องเที่ยววิถีไทย” (Discover Thainess) เพื่อสร้างจุดเด่นทางการตลาดท่องเที่ยว รวมทั้ง สร้างความแตกต่างจากประเทศคู่แข่ง โดยที่ยังดำรงไว้ซึ่งความเป็นอัตลักษณ์ไทย และเผยแพร่ความเป็นอัตลักษณ์ที่แท้จริงของประเทศไทยไปสู่สายตาของนักท่องเที่ยวทั่วโลก

คณะกรรมการการท่องเที่ยว สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ในฐานะที่เป็นสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่จัดการเรียนการสอนด้านการจัดการการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมบริการระดับบัณฑิตศึกษา เป็นแหล่งรวมของผู้มีความรู้ ความชำนาญและประสบการณ์การวิจัยการท่องเที่ยวไทยและต่างประเทศเป็นอย่างดี ตลอดจนมีวัฒนธรรมการจัดการนโยบายและแผนการท่องเที่ยว ซึ่งต้องตอบสนองต่องานวิชาการ งานวิจัย และกิจกรรมในการเผยแพร่องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการท่องเที่ยวที่สะท้อนความเป็นไทย โดยที่คณะกรรมการการท่องเที่ยว ได้รับความร่วมมือจากหลากหลายมหาวิทยาลัย และ หน่วยงานระดับชาติต่างๆ ในการจัดประชุมวิชาการระดับชาติ เป็นประจำทุกปีมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๕๕ โดยมีหลายมหาวิทยาลัยและหน่วยงานระดับชาติให้ความร่วมมือเพิ่มขึ้นมาโดยลำดับ

ดังนั้นเพื่อเป็นการบูรณาการองค์ความรู้ แลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ และ ความคิดเห็นทางวิชาการและการวิจัย รวมทั้งพัฒนาเครือข่ายทางวิชาการด้านการท่องเที่ยว จึงสมควรจัดการจัดประชุมวิชาการระดับชาติประจำปี ๒๕๕๕ ภายใต้หัวข้อ “มุมมองวิชาการกับการค้นหาความเป็นไทยในอุตสาหกรรมบริการ”

(Academic Perspectives on Thainess Discovery in Hospitality Industry)

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ ความคิดเห็น ผลงานวิชาการ และ ผลงานวิจัย ด้านการ
ท่องเที่ยวที่สะท้อนความเป็นไทย ระหว่างนักวิชาการ นักวิจัย บุคลากรในอาชีพ ผู้ประกอบการ นิสิต นักศึกษา
และผู้สนใจทั่วไป

๒. เพื่อให้นักเรียน นิสิต นักศึกษาทุกระดับการศึกษา นักวิชาการ นักวิจัย รวมทั้งผู้สนใจทั่วไป ได้มี
ประสบการณ์และเกิดการเรียนรู้ มีความเข้าใจประเด็นร่วมสมัยในมิติต่างๆ และ แนวโน้มในอนาคตของการ
ท่องเที่ยวที่สะท้อนความเป็นไทย

๓. เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนงานวิชาการด้านการท่องเที่ยวที่สะท้อนความเป็นไทยอย่างพลวัต

๔. เพื่อให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือด้านวิชาการ และ งานวิจัย ระหว่างหน่วยงานและบุคลากรด้านการ
ท่องเที่ยวที่สะท้อนความเป็นไทย

๕. เพื่อเผยแพร่ผลงานทางวิชาการและผลงานวิจัยของคณาจารย์ นิสิต นักศึกษา และ นักวิจัย
สู่สาธารณชน

คณะกรรมการ

๑. คณะกรรมการฝ่ายอำนวยการ

๑. คณบดี	ประธาน
๒. รองคณบดีฝ่ายวิชาการ	กรรมการ
๓. รองคณบดีฝ่ายบริหาร	กรรมการ
๔. รองคณบดีฝ่ายวางแผนและพัฒนา	กรรมการ
๕. ผู้อำนวยการหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต	กรรมการ
๖. ผู้อำนวยการหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (กรุงเทพฯ)	กรรมการ
๗. ผู้อำนวยการหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ศูนย์การศึกษานอกสถานที่ตั้งจังหวัดภูเก็ต)	กรรมการ
๘. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รักษ์พงศ์ วงศาโรจน์	กรรมการ
๙. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เจริญชัย เอกมาไพศาล	กรรมการและเลขานุการ
๑๐. หัวหน้าสำนักงานเลขานุการคณะฯ	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๑๑. นางสาวธิดากานต์ ชาติโสภณ	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

๒. คณะอนุกรรมการฝ่ายต่าง ๆ

๒.๑ คณะอนุกรรมการฝ่ายวิชาการและจัดทำเอกสาร

๑. รองคณบดีฝ่ายวิชาการ	ประธาน
๒. นางสาวธิดากานต์ ชาติโสภณ	อนุกรรมการ
๓. นายสรสิทธิ์ ตินชาติกาญจน์	อนุกรรมการ
๔. นางสาวณัฐรชต์ ตันติวิสิฐพล	อนุกรรมการ
๕. นางสาววันวิสา เกิดพุด	อนุกรรมการ
๖. นางอุมาวรรณ เอี่ยมสะอาด	อนุกรรมการ
๗. นายนราธิป กระจ่าง	อนุกรรมการ
๘. นางสาววิรติ สุขสำราญ	อนุกรรมการ
๙. นางสาวสวรินทร์ นิลอุทัย	อนุกรรมการ
๑๐. นางสาวศุภมาส แหวนวิเศษ	อนุกรรมการ
๑๑. นายวุฒิพงษ์ ถิมวราภัส	อนุกรรมการ
๑๒. นางสาวสุธาสิณี การะเวกโสภ	อนุกรรมการ
๑๓. นางสาวขนิษฐา เจริญผล	อนุกรรมการและเลขานุการ
๑๔. นางสาวณัฐริดา มงคงศิริ	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

๒.๒ คณะอนุกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์และปฏิคม

๑. รองคณบดีฝ่ายวางแผนและพัฒนา	ประธาน
๒. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนกกานต์ แก้วนุช	อนุกรรมการ
๓. หัวหน้าสำนักงานเลขานุการคณะฯ	อนุกรรมการ
๔. นางสาวธิดากานต์ ชาติโสภณ	อนุกรรมการ
๕. นายสรสิทธิ์ ตินชาติกาญจน์	อนุกรรมการ
๖. นางสาวณัฐรชต์ ตันติวิสิฐพล	อนุกรรมการ
๗. นางสาววันวิสา เกิดพุด	อนุกรรมการ
๘. นางอุมาวรรณ เอี่ยมสะอาด	อนุกรรมการ
๙. นายนราธิป กระจ่าง	อนุกรรมการ
๑๐. นางสาวขนิษฐา เจริญผล	อนุกรรมการ
๑๑. นายมูฮัมหมัดอาดิส เหล็กดี	อนุกรรมการ
๑๒. นางสาวอุณาภูล อภิวัฒน์สบัติ	อนุกรรมการ
๑๓. นางสาวพิชญา แสงรูป	อนุกรรมการ
๑๔. นางสาวนรินทร์สิริ เชียงพันธ์	อนุกรรมการ
๑๕. นางสาวชุตินา คำเมฆ	อนุกรรมการและเลขานุการ
๑๖. นางสาวกชกร จุลศิลป์	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

๒.๓ คณะอนุกรรมการฝ่ายอาหาร

๑. รองคณบดีฝ่ายบริหาร	ประธาน
๒. นางสาวชุติมา คำเมฆ	อนุกรรมการ
๓. นายนราธิป กระจ่าง	อนุกรรมการ
๔. นางสาวเบญจมาศ ประเสริฐสังข์	อนุกรรมการ
๕. นางสาวปิยวรรณ ไตรพรหม	อนุกรรมการ
๖. นางสาวเสาวลักษณ์ อ้วนพินิจ	อนุกรรมการ
๗. Miss Huan Wang	อนุกรรมการ
๘. นางสาวชารีษา ปัทมธรรมกุล	อนุกรรมการ
๙. นางสาวพิชญ์จิรา อุ่นใจ	อนุกรรมการ
๑๐. นางสาวณัฐรัชต์ ต้นติวสิฐพล	อนุกรรมการและเลขานุการ
๑๑. นางสาวจรรยาสรณ์ บัวภา	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

๒.๔ คณะอนุกรรมการฝ่ายสถานที่และโสตทัศนูปกรณ์

๑. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชนีพงศ์ วงศาโรจน์	ประธาน
๒. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกศรา สุขเพชร	อนุกรรมการ
๓. นายนราธิป กระจ่าง	อนุกรรมการ
๔. นางสาวเบญจมาศ ประเสริฐสังข์	อนุกรรมการ
๕. นางสาวปิยวรรณ ไตรพรหม	อนุกรรมการ
๖. นางสาวอรนิภา กุลสมบูรณ์	อนุกรรมการ
๗. นางสาวกึ่งกาญจน์ สิ้นทรัพย์	อนุกรรมการ
๘. นายธันวาท จาคีวานิช	อนุกรรมการ
๙. นายณัฐกุล มากทรัพย์	อนุกรรมการ
๑๐. นายยศ ประสิทธิ์จินดา	อนุกรรมการ
๑๑. นางสาวธิดากานต์ ชาติโสภณ	อนุกรรมการและเลขานุการ
๑๒. นางสาวชุติมา คำเมฆ	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

๒.๕ คณะอนุกรรมการฝ่ายการเงิน

๑. หัวหน้าสำนักงานเลขานุการคณะฯ	ประธาน
๒. นางสาวธิดากานต์ ชาติโสภณ	อนุกรรมการ
๓. นายพงศกร ร้อยแก้ว	อนุกรรมการ
๔. นายทัศนัย ผัดวงศ์	อนุกรรมการ
๕. นางสาวญาณิศา มิตรโกสุม	อนุกรรมการ
๖. นายนราธิป กระจ่าง	อนุกรรมการและเลขานุการ
๗. นางสาวเบญจมาศ ประเสริฐสังข์	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

คำนำ

การจัดประชุมวิชาการระดับชาติ ประจำปี ๒๕๕๕ ภายใต้หัวข้อ “มุมมองวิชาการกับการค้นหาความเป็นไทยในอุตสาหกรรมบริการ” มีผลงานจากนักวิชาการและนิสิตนักศึกษาที่ผ่านการพิจารณาจากผู้อ่านประเมิน จำนวน ๑๐ บทความ และได้นำเสนอผลงาน ณ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ กรุงเทพมหานคร วันศุกร์ที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๕ โดยมีรายชื่อบทความที่มีการนำเสนอ ดังนี้

ลำดับที่ ๑ ปัจจัยทางประชากรศาสตร์ของนักท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อคุณภาพการให้บริการสปาในโรงแรมและรีสอร์ทในพื้นที่จังหวัดท่องเที่ยวอันดามัน

ลำดับที่ ๒ การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ กรณีศึกษา: ตำบลท่าเรืออำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี

ลำดับที่ ๓ ประสบการณ์นักท่องเที่ยวผ่านร้านกาแฟที่เป็นจุดหมายปลายทางท่องเที่ยวในเมืองเชียงใหม่

ลำดับที่ ๔ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพะด้านการพัฒนาการฟื้นฟูจิตวิญญาณ: ศึกษาความแตกต่างเชิงประชากรศาสตร์ที่มีต่อแรงจูงใจ

ลำดับที่ ๕ การหาคุณภาพการบริการแผนกงานบริการส่วนหน้าโรงแรมเมืองท่องเที่ยวชายแดน จังหวัดเชียงราย

ลำดับที่ ๖ มุมมองและการรับรู้ ของนักท่องเที่ยวต่อรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอาหารละเมียดนิยม

ลำดับที่ ๗ ความภักดีของนักท่องเที่ยวผู้นำร่องธรรมชาติในภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย

ลำดับที่ ๘ การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยการใช้อัตลักษณ์วัฒนธรรมไทยในสปา

ลำดับที่ ๙ แรงจูงใจของการท่องเที่ยวประเภทแบ็คแพ็ค กรณีศึกษาเกาะหลีเป๊ะ จังหวัดสตูล

ลำดับที่ ๑๐ เครื่องมือสื่อสารทางการตลาดแบบบูรณาการที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการโรงแรม
ระดับ ๓ ดาว

บทความวิชาการในการประชุมวิชาการดังกล่าว มีผลจากการศึกษาอันเป็นประโยชน์ต่อวงการด้านพัฒนบริหารศาสตร์ทางการท่องเที่ยว คณะกรรมการจัดประชุมวิชาการขอขอบคุณผู้เขียนบทความ ผู้ประเมินบทความ คณะกรรมการการท่องเที่ยวสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ และสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ที่ให้ทุนสนับสนุนการจัดสัมมนาวิชาการในครั้งนี้

- สารบัญ -

คำนำ

ปัจจัยทางประชากรศาสตร์ของนักท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อคุณภาพการให้บริการสปาในโรงแรมและรีสอร์ทในพื้นที่จังหวัดท่องเที่ยวอันดามัน	๑
• นางพุทธพร อักษรไพโรจน์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประกอบศิริ ภักดีพิณิช	
การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์	
กรณีศึกษา: ตำบลท่าเรือ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี	๑๔
• นางสาวอ้อมอรุณ จุรัตน์สาร	
ประสบการณ์นักท่องเที่ยวผ่านร้านกาแฟที่เป็นจุดหมายปลายทางท่องเที่ยวในเมืองเชียงใหม่	๒๕
• นางชลภรณ์ นุญชี่ และดร. จารุวรรณ แดงนุพผา	
การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพะหว่างการพัฒนาการฟื้นฟูจิตวิญญาณ:	
ศึกษาความแตกต่างเชิงประชากรศาสตร์ที่มีต่อแรงจูงใจ	๔๑
• นางสาวชันทนา นิลสนธิ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุวารี นามวงศ์	
การหาคุณภาพการบริการแผนกงานบริการส่วนหน้าโรงแรมเมืองท่องเที่ยวชายแดน จังหวัดเชียงราย	๕๕
• นางสาวเอมอร พิพัฒน์วิวัฒนะ ไชยรินทร์ และคณะ	
มุมมองและการรับรู้ ของนักท่องเที่ยวต่อรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอาหารละเมียดนิยม	๘๒
• นางสาวพิชญ์สินี ชุันททรัพย์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวารี นามวงศ์	
ความภักดีของนักท่องเที่ยวนำพู่ร้อนธรรมชาติในภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย	๙๑
• นางฉัตรฐกรรณ์ ปิณฑจันท์ และคณะ	
การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโดยการใช้อัตลักษณ์วัฒนธรรมไทยในสปา	๑๐๖
• นางสาวคุณฉวี มุกดาอ่อน และดร. เกษวดี พุทธภูมิพิทักษ์	
แรงจูงใจของการท่องเที่ยวประเภทแบ็คแพ็ค กรณีศึกษาเกาะหลีเป๊ะ จังหวัดสตูล	๑๒๒
• นายอานันท์ สุขหลง และคณะ	
เครื่องมือสื่อสารทางการตลาดแบบบูรณาการที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการโรงแรมระดับ 3 ดาว	๑๓๘
• นางสาวอรุณทิพย์ ภัทรภัทรระนกุล และคณะ	

การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ กรณีศึกษา:
ตำบลท่าเรือ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี

**Community Participation for Creative tourism activity Case Study: Tha Rue
sub-district, Kok Pho district, Pattani Province**

นางสาวอ้อมอรุณ จูรัตนสาร*

บทคัดย่อ

การดำเนินวิจัยเรื่อง“การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ กรณีศึกษา: ตำบลท่าเรือ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี” นั้นมีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในพื้นที่ตำบลท่าเรืออำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี 2) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในพื้นที่ตำบลท่าเรือ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนาใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)ซึ่งการวิจัยเชิงคุณภาพนั้นใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้างเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลองค์การบริหารส่วนตำบลท่าเรือ และปราชญ์ชาวบ้าน ตลอดจนตัวแทนประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลท่าเรือ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี จำนวน 30 คน ส่วนวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลท่าเรือ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี จำนวน 400 ตัวอย่าง โดยใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบตามสะดวก (Convenience) เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายมากที่สุด จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วย โปรแกรมทางสถิติสำเร็จรูป ใช้สถิติการวิเคราะห์ ได้แก่ สถิติค่าร้อยละ

* อ้อมอรุณ จูรัตนสาร, อีเมลล์: ju_lee_ming@hotmail.com

หลักสูตรบริหารธุรกิจและเศรษฐศาสตร์ สาขาการจัดการธุรกิจท่องเที่ยว คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

การประชุมวิชาการระดับชาติ “มุมมองวิชาการกับการค้นหาความเป็นไทยในอุตสาหกรรมบริการ”

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ประจำปี ๒๕๕๙

ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไป พบว่า ประชาชนในพื้นที่ตำบลท่าเรือผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 260 คน คิดเป็นร้อยละ 65 และเพศชาย จำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 35 มีอายุระหว่าง 41-50 ปีเป็นส่วนมาก จำนวน 148 คน คิดเป็นร้อยละ 37 รองลงมาอายุต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 14.30 ปี และน้อยที่สุดอายุมากกว่า 60 ปี จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 4.30 ด้านสถานภาพมีสถานภาพสมรสเป็นส่วนมาก จำนวน 269 คน คิดเป็นร้อยละ 67.30 รองลงมาโสดจำนวน 108 คน คิดเป็นร้อยละ 27 และน้อยที่สุดสถานภาพอื่นๆ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.30 ด้านระดับการศึกษา มีการศึกษาระดับประถมศึกษาเป็นส่วนใหญ่ จำนวน 185 คน คิดเป็นร้อยละ 46.30 รองลงมาปริญญาตรีหรือสูงกว่า จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 25 และน้อยที่สุดอนุปริญญาหรือเทียบเท่าจำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 5.0 ด้านอาชีพ มีอาชีพดั้งเดิม (ทำนา ทำไร่ ทำสวนยางพารา) เป็นส่วนใหญ่จำนวน 188 คน คิดเป็นร้อยละ 47 และน้อยที่สุดคือ อาชีพค้าขาย จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 8.3 ด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนตั้งแต่ 3,000-6,000 บาท เป็นส่วนใหญ่ จำนวน 141 คน คิดเป็นร้อยละ 35.3 และน้อยที่สุดรายได้เฉลี่ยต่อเดือน มากกว่า 15,000 บาท จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 8 ด้านระยะเวลาที่อยู่อาศัยในพื้นที่ตำบลท่าเรือมากกว่า 15 ปี เป็นส่วนใหญ่ จำนวน 256 คน คิดเป็นร้อยละ 64 และน้อยที่สุด 1-5 ปี จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 5.8

ผลการศึกษากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (creative tourism activities) พบว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในพื้นที่ตำบลท่าเรือ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี แบ่งได้ 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 คือ กลุ่มคติ ความเชื่อ กลุ่มที่ 2 คือ กลุ่ม ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี และกลุ่มที่ 3 คือ กลุ่มการประกอบอาชีพในท้องถิ่น

ผลการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในพื้นที่ตำบลท่าเรือ พบว่า โดยภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านดำเนินการและการปฏิบัติการ รองลงมาได้แก่ ด้านการเสนอแนวคิด /วางแผน/และการตัดสินใจ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการติดตามและประเมินผล ตามลำดับ

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์, ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน

ABSTRACT

Doing a research in the subject of “Community Participation for Creative Tourism Activities Case Study: Tha Ruea Sub-district, Khok Pho District, Pattani Province is aimed 1). to study creative tourism activities in Tha Ruea Sub-district, Khok Pho District, Pattani Province, 2). to study the level of Community Participation given to creative tourism activities in Tha Ruea Sub-district, Khok Pho District, Pattani Province. This research is the one to develop the use of the method of Qualitative Research and Quantitative Research. The Qualitative Research uses the method of depth interview in form of structure as a tool of collecting some information. The sampling groups used in this study are: Agricultural Housewife Group, Governmental Officer Group, Tha Ruea Sub-district Administrative Organization and Intellectual Villagers as well as Representatives of the people residing in the area of Tha Ruea Sub-district, Khok Pho District, Pattani Province numbering 30 persons. The Quantitative Research uses the questionnaire to collect some information. The sampling group is the people residing in Tha Ruea Sub-district, Khok Pho District, Pattani Province numbering 400 samples by using the method of random sampling group in form of convenience in order to have access to the target group at the most and the bring some information obtained to do analysis with statistical package by using the analytical statistic in percentage statistic.

The result of study of the general information is found that for the people in Tha Ruea Sub-district, most of the questionnaire respondents are female numbering 260 persons calculated into percentage of 65 and male numbering 140 persons calculated into percentage of 35; most of them have their ages between 41-50 years numbering 148 persons calculated into percentage of 37; the subordinate ones have their ages lower than 20 years numbering 57 persons calculated into percentage of 14.30 years and the least ones have their ages more than 60 years numbering 17 persons calculated into percentage of 4.30; in the field of the status, most of them have the marital status numbering 269 persons calculated into percentage of 67.30; the subordinate ones have the single status numbering 108 persons calculated into percentage of 27 and the least ones have the other status numbering 5 persons calculated into percentage of 1.30; in the field of educational level, most of them have the Primary Education Level numbering 185 persons calculated into percentage of 46.30; the subordinate ones have graduated in Bachelor’s Degree or higher numbering 100 persons calculated into percentage of 25 and the least ones have graduated in Diploma or equivalent numbering 20 persons calculated into percentage of 5.0, in the field of occupation, most of them have the original occupation (growing cereals, doing farming and doing rubber plantation) numbering 188 persons calculated into percentage of 47 and the least ones are merchant numbering 33 persons calculated into percentage of 8.3; in the field of average income per month, most of them have the average income per month from 3,000-6,000 Baht numbering 141 persons calculated into percentage of 35.3 and the least ones have the average income per month more than 15,000 Baht numbering 32 persons calculated into percentage of 8; in the field of the duration of residence in Tha Ruea Sub-district, most of them have the duration more than 15 years numbering 256 persons calculated into percentage of 64 and the least ones have the duration for 1-5 years numbering 23 persons calculated into percentage of 5.8.

การประชุมวิชาการระดับชาติ “มุมมองวิชาการกับการค้นหาความเป็นไทยในอุตสาหกรรมบริการ”

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ประจำปี ๒๕๕๙

The result of study of creative tourism activities is found that creative tourism activities in Tha Ruea Sub-district, Khok Pho District, Pattani Province can be divided into 3 groups; i.e. the first group is the group of moral precept and belief; the second group is the group of art, culture and tradition and the third group is the group of doing an occupation in the locality.

The result of study of the community participation level is found that the level of community participation in Tha Ruea Sub-district, Khok Pho District, Pattani Province given to creative tourism activities in overview of all field is in the moderate level arranged in order as per the average from more to less; the field of the most average is in the field of proceeding and performance; the subordinate field is in the field of concept presentation/planning and decision and the field of the least average is in the field of follow-up and evaluation of the result respectively.

Key words: creative tourism activities, level of community participation

บทนำ

องค์การศึกษาวិทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) จัดการประชุมนานาชาติ เรื่องการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เมื่อวันที่ 25-27 ตุลาคม พ.ศ. 2549 ที่เมืองซานตาเฟ รัฐนิวเม็กซิโก สหรัฐอเมริกา ได้มีการกำหนดคำนิยามของ “Creative Tourism” ว่าเป็นการเดินทางที่นำไปสู่ประสบการณ์ที่ แท้จริงและมีการเชื่อมโยงด้วยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในงานศิลปะมรดกหรือคุณลักษณะพิเศษของสถานที่ และยังทำให้เกิดการเชื่อมสัมพันธ์กับผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ซึ่งเป็นผู้สร้างสรรค์วัฒนธรรมที่ยังมีชีวิตนั้นขึ้นมา นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ของรัฐบาลไทย(2545)ได้มีการจัดตั้งองค์กรอิสระที่ทำหน้าที่พัฒนา องค์ความรู้และดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์หลายองค์กรเช่นสำนักงานพัฒนาองค์ความรู้ และสำนักงานส่งเสริมอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์แห่งชาติเพื่อเป็นรากฐานสำหรับการพัฒนาอุตสาหกรรม สร้างสรรค์แต่ละกลุ่มในระยะยาว จากคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะเมื่อวันที่ 29 ธันวาคม 2551 ในหัวข้อ 4.2.3.1 “ขยายฐานบริการในโครงสร้างการผลิตของประเทศ และเชื่อมโยงธุรกิจภาค บริการ อุตสาหกรรม และเกษตรเข้าด้วยกันให้เป็นกลุ่มสินค้า เช่น ธุรกิจสุขภาพ อาหารและการท่องเที่ยว รวมทั้งสินค้าบริการที่ใช้ความคิดสร้างสรรค์บนพื้นฐานทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยที่เชื่อมโยงกับ เทคโนโลยีสมัยใหม่” ซึ่งการกำหนดนโยบายดังกล่าวส่งผลให้มีการใช้ศักยภาพและการพัฒนาต่อยอดของ อุตสาหกรรมและบริการสร้างสรรค์ไทย ได้มีการริเริ่มและต่อยอดจากการดำเนินงานที่มีอยู่บ้างแล้วให้เป็นไป อย่างมีทิศทางและจริงจังมากขึ้นซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ ฉบับที่ 8 จนถึง แผนการพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 มีการดำเนินการผลักดันเรื่องการเพิ่มคุณค่า (Value Creation) ของสินค้าและ บริการบนฐานความรู้และนวัตกรรมเพื่อสร้างมูลค่าการผลิตสินค้าและบริการให้เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ในปี พ.ศ.2550 ได้ทำการศึกษาและเริ่มขับเคลื่อนการสร้างมูลค่าเชิงเศรษฐกิจจากทุนทางวัฒนธรรม

การประชุมวิชาการระดับชาติ “มุมมองวิชาการกับการค้นหาความเป็นไทยในอุตสาหกรรมบริการ”

สถานบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ประจำปี ๒๕๕๔

ซึ่งเป็นการให้ความสำคัญกับจุดแข็งและข้อได้เปรียบทางวัฒนธรรมของประเทศแล้วนำมาใช้ประโยชน์โดยหาแนวทางเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจทั้งนี้ในระดับภาคเศรษฐกิจจริงภายใต้แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ได้มุ่งปรับโครงสร้างการผลิตสู่การเพิ่มคุณค่าของสินค้าและบริการและสนับสนุนให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างสาขาการผลิตเพื่อทำให้มูลค่าการผลิตสูงขึ้นซึ่งมีหน่วยงานภาครัฐและองค์การมหาชนหลายแห่งเริ่มมีบทบาทและหน้าที่ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ซึ่งเป็นการดำเนินงานทั้งในระดับนโยบายและปฏิบัติรวมทั้งการให้บริการด้านโครงสร้างและปัจจัยพื้นฐานในการสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์เช่นสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) กรมทรัพย์สินทางปัญญา ศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ (TCDC) เป็นต้น

การศึกษาวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์กรณีศึกษา: พื้นที่ตำบลท่าเรือ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่สำรวจเบื้องต้นว่าตำบลท่าเรือเป็นชื่อของหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ริมคลองมีประวัติเล่ากันว่าในสมัยก่อนการสัญจรเดินทางน้ำใช้คลองเป็นที่ติดต่อซื้อขายสินค้าและเป็นที่ยอดเทียบฝั่งต่อมาลำคลองสายนี้ตื้นเขินทำให้การทางไม่สะดวกจึงเปลี่ยนไปใช้เส้นทางอื่นจึงเหลือไว้เพียงชื่อเรียกกันต่อๆมาว่า "ท่าเรือ" ด้วยประวัติความเป็นมาในพื้นที่นั้นมีความเชื่อมโยงกับวิถีชีวิตริมคลองทำให้ผู้คนมีการสืบทอดประเพณี โบราณผ่านความเชื่อรุ่นต่อรุ่น ประกอบกับประชาชนและคนในชุมชนมีความสามัคคีและเข้มแข็งท่ามกลางความไม่สงบของพื้นที่มิได้เป็นอุปสรรคใดๆประชาชนยังคงอยู่กันอย่างมีความสุขภายใต้ความแตกต่างทางพหุวัฒนธรรม เหล่านี้ทำให้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาประเพณีที่เก่าแก่ที่นี่เพื่อเผยแพร่และเป็นส่วนหนึ่งในกาขับเคลื่อนและประชาสัมพันธ์ให้นักวิชาการและผู้สนใจต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษากิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในพื้นที่ตำบลท่าเรือ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี
2. เพื่อประเมินระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในพื้นที่ตำบลท่าเรือ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี

ทบทวนวรรณกรรม

จิราภรณ์ ภัทรภาณุภัทร ได้แบ่งประเภทของคติความเชื่อไทยออกเป็น 8 ประเภท คือ

1. ความเชื่อเกี่ยวกับธรรมชาติ ได้แก่ ความเชื่อถือปรากฏการณ์ต่างๆของธรรมชาติที่มนุษย์ยังไม่สามารถอธิบายได้ เช่น ความเชื่อเกี่ยวกับกำเนิดโลกและจักรวาลและสรรพสิ่งมีชีวิตต่างๆ
2. ความเชื่อเรื่องการเกิด การตาย และช่วงเวลาที่สำคัญในชีวิตมักแสดงออกมาในรูปของพิธีกรรมที่เกี่ยวกับชีวิต เช่น การทำขวัญเดือน การโกนจุก การบวช การแต่งงาน การตาย เป็นต้น
3. ความเชื่อเกี่ยวกับประเพณีการนับถือผี สามารถแบ่งประเภทของผีได้ 4 ประเภท คือ

การประชุมวิชาการระดับชาติ "มุมมองวิชาการกับการค้นหาความเป็นไทยในอุตสาหกรรมบริการ"

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ประจำปี ๒๕๕๙

- เจ้าพ่อ มีหน้าที่ให้ความคุ้มครองคนและสถานที่
- หลักเมือง หมายถึงผู้พิทักษ์เมือง มีความเชื่อว่าเมื่อสร้างสถานที่ใดขึ้นมาจะต้องมีผีคอยเฝ้าอยู่ทำให้เกิดการสร้างศาลหลักเมืองขึ้น
- เสือบ้าน หมายถึงภูติผีที่คุ้มครองหมู่บ้านคอยเป็นผู้ช่วยเหลือและให้กำลังใจแก่ชาวบ้านจะมีการสร้างศาลไว้โดยทางภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะมีความเคารพเชื่อถือนอกกว่าชาวบ้านในภาคกลางและจะมีพิธีกรรมในการไหว้ผีเหล่านี้ปีละสองครั้ง
- ผีเรือน หมายถึงผีรักษาบ้าน คอยคุ้มครองคนในบ้าน แต่ถ้าทำให้ผีโกรธก็อาจก่อให้เกิดทุกข์ภัยแก่คนในบ้านได้ การเชื่อถือผีเรือนยังมีอยู่มากในภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และบางหมู่บ้านในภาคกลาง ส่วนคนในเมืองและในหมู่บ้านภาคกลางส่วนใหญ่จะหันไปนับถือพระภูมิเจ้าที่ซึ่งเป็นอิทธิพลของศาสนาพุทธและฮินดูแทน

4. ความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับศาสนา เป็นความเชื่อต่างๆเมื่อคนไทยนับถือพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติแล้ว

5. ความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์ เป็นความเชื่อดั้งเดิมก่อนที่จะมีการนับถือพุทธศาสนา แบ่งได้หลายอย่าง เช่น ไสยศาสตร์ที่มีจุดประสงค์ในทางไม่ดี (black magic) ไสยศาสตร์ที่มีจุดประสงค์ในทางดี (white magic) ไสยศาสตร์เกี่ยวกับคาถาอาคมหรือเครื่องรางของขลัง เป็นต้น

6. ความเชื่อเกี่ยวกับครวเรือนและที่อยู่อาศัย เช่น ความเชื่อเกี่ยวกับเครื่องใช้ไม้สอยในครวเรือนว่ามีผีประจำอยู่ ความเชื่อเกี่ยวกับอาหารการกิน ความเชื่อเกี่ยวกับสถานที่ตั้งบ้านเรือน และการก่อสร้างบ้านเรือน ที่ สะท้อนให้เห็นความเชื่อเกี่ยวกับผีสงฆ์ โฉลก โชคเคราะห์ต่างๆ เป็นต้น

7. ความเชื่อเกี่ยวกับอาชีวะ เช่น เชื่อว่าบางอาชีพอาจต้องมีการศึกษาจากครูหรือต้องมีการเสี่ยงอันตราย ทำให้ต้องมีพิธีไหว้ครู พิธีลงครู เป็นต้น

8. ความเชื่อที่มีลักษณะผสมผสานกับความเชื่อต่างๆเข้าด้วยกัน ไม่สามารถแยกศึกษาได้
ลักษณะคติความเชื่อในสังคมไทยโดยทั่วไป

ลักษณะความเชื่อของคนในสังคมไทยมีการปรับเปลี่ยนไปจากความเชื่อดั้งเดิมพอควร ทั้งนี้เพราะการได้ติดต่อสัมพันธ์กับโลกภายนอก ทำให้ได้รับอิทธิพลของวัฒนธรรมอื่นๆจนทำให้สภาพสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงดังเช่นที่ศาสตราจารย์ พระยาอนุมานราชธน ได้กล่าวถึงในหนังสือเรื่องวัฒนธรรมและประเพณีต่างๆของไทยว่าเริ่มแรกนั้นความเชื่อของคนไทยแต่เดิมคงไม่ต่างจากชาติอื่นๆ คือ เชื่อในสิ่งที่มองไม่เห็นว่ามีอำนาจเหนือคน อาจบันดาลให้ทั้งคุณและโทษความเชื่อดังกล่าวเป็นการเชื่อถือผีสงฆ์ทวดคาแบ่งได้ 4 ประการคือ

1. การนับถือผีเป็นเทวดาอารักษ์ เช่น รุกขเทวดา เจ้าป่า เจ้าเขา

การประชุมวิชาการระดับชาติ “มุมมองวิชาการกับการค้นหาความเป็นไทยในอุตสาหกรรมบริการ”

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ประจำปี ๒๕๕๙

2. การนับถือผีปู่ย่าตายายหรือผีบรรพบุรุษ

3. การนับถือผีวีรบุรุษ

4. การนับถือผีร้าย เช่น ผีห้า ต่อมาเมื่อมีการตั้งบ้านเรือนเป็นการถาวรและมีการติดต่อไปมาระหว่างหมู่บ้าน วิถีชีวิตและขนบธรรมเนียม เนียมประเพณีหลักจึงเป็นการกสิกรรมกับศาสนา และเมื่อมีการยอมรับนับถือพุทธศาสนามากขึ้น ขณะที่คติความ เชื่อดั้งเดิมยังคงมีอยู่ จึงเกิดการปรับปรุงแก้ไขคติความเชื่อให้เข้ากับจิตใจและสภาพแวดล้อม ความเชื่อของคนไทย โดยทั่วไปจึงเกิดเป็นรากฐานซ่อนนกันหลายชั้น คือ เชื่อกติผีสงเทวดาอยู่ส่วนลึก พุทธศาสนาอยู่พื้นผิวและมีลัทธิ ศาสนาฮินดูเข้ามาแทรกซ้อนอยู่ด้วยเห็นได้ชัดจากรูปแบบของประเพณีและพิธีกรรมต่างๆ ที่บางครั้งมีการผสม ผสานของพิธีสงฆ์ พิธีพราหมณ์ และบัตรพิธีผีสงเทวดาด้วย¹⁰

ความหมายการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ: UNESCO (2549) ได้ให้นิยามของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ คือการท่องเที่ยวที่มีจุดประสงค์สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาชุมชนที่เกี่ยวข้องให้เกิดความยั่งยืน ในการดำเนินชีวิตของชุมชน โดยการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างกลมกลืนและสัมพันธ์กับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ตลอดจนวิถีต่างๆของชุมชนในเชิงของการเรียนรู้และการทดลอง เพื่อให้ได้มาซึ่งประสบการณ์จากสิ่งที่มีอยู่และเป็นจริงในชุมชน นอกจากนั้น ชุมชนจะต้องสามารถจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นเครื่องมือในการรักษาความสมดุลระหว่างการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวในชุมชน และชุมชนจะได้รับผลประโยชน์ ทั้งในรูปแบบที่เป็นผลประโยชน์ตอบแทน ตามระบบทุนนิยมและความยั่งยืนของการพัฒนาชุมชน

ยูเนสโก (UNESCO) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ว่าเป็นการท่องเที่ยวที่จัดให้เกิดกิจกรรมต่างๆ โดยเน้นการเรียนรู้ การศึกษาประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับชุมชนตลอดจนการมีส่วนร่วมและปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชน การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จะเน้นความสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยวและผู้คนในชุมชนนั้นๆ โดยมีเป้าหมายสำหรับนักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ไม่ใช่เป็นเพียงนักท่องเที่ยว (Tourist) แต่จะเป็นสมาชิกของชุมชนที่ได้มีโอกาสเข้าไปใช้ชีวิตร่วมกัน (Citizen of Community)

มูทริกา พฤกษาพงษ์ (2554) ได้นิยามความหมายของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ว่า การท่องเที่ยวที่เน้นการเรียนรู้ในเรื่องศิลปะและวัฒนธรรม เอกลักษณ์ของสถานที่ ผ่านประสบการณ์ตรงในการมีส่วนร่วมกับผู้คนเจ้าของวัฒนธรรม

อติภัค แสงสนิท (2554) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ มุ่งเน้นส่งเสริมการสร้างมูลค่าด้านการท่องเที่ยวให้มีความเป็นเอกลักษณ์และสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวได้อย่างตรงตรงและเป็นแบบอย่างในการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ให้ความสำคัญกับความสมดุลใน 3 มิติ ทั้งเรื่องของเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นรูปธรรม

การประชุมวิชาการระดับชาติ "มุมมองวิชาการกับการค้นหาความเป็นไทยในอุตสาหกรรมบริการ"

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ประจำปี ๒๕๕๙

องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) หรือ ยูเนสโก (UNESCO) ได้ให้ความหมาย การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างเป็นทางการในการประชุมนานาชาติ เรื่องการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ค.ศ. 2008 ณ เมืองซานตาเฟ (Santa Fe) มลรัฐนิวเม็กซิโก ประเทศสหรัฐอเมริกา ว่า การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ คือ การท่องเที่ยวที่เน้นการเรียนรู้ในเรื่องศิลปะ วัฒนธรรม และเอกลักษณ์ของสถานที่ ผ่านประสบการณ์ตรง และการมีส่วนร่วมกับท้องถิ่น (Wurzburger, 2010)

ค.ศ. 2010 ริชาร์ด (Richards, 2010a) ได้สรุปนิยามของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อีกครั้งว่าเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมกับกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน และส่งเสริมการผลิตสินค้าท้องถิ่นป้อนสู่ตลาด เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว

รูปแบบการท่องเที่ยว

องค์การการท่องเที่ยวโลก (United Nation World Tourism Organization: UNWTO) ได้จำแนกรูปแบบการท่องเที่ยวออกเป็น 3 รูปแบบ ตามลักษณะแหล่งท่องเที่ยว (Goeldner and Ritchies, 2006) ดังนี้

1. การท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ (Natural based Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวตามแหล่งธรรมชาติ ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล (Marine Ecotourism) การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา (Geo-tourism) การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro Tourism) และการท่องเที่ยวเชิงดาราศาสตร์ (Astrological Tourism)

2. การท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม (Cultural based Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ได้แก่ การท่องเที่ยวมรดกทางวัฒนธรรม (Historical Tourism) การท่องเที่ยวงานชมวัฒนธรรมและประเพณี (Cultural and Traditional Tourism) และการท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบท (Rural Tourism / Village Tourism)

3. การท่องเที่ยวตามความสนใจพิเศษ (Special Interest Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวตามความสนใจของนักท่องเที่ยว ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism) การท่องเที่ยวเชิงทัศนศึกษาและศาสนา (Edu-meditation Tourism) การท่องเที่ยวเพื่อศึกษากลุ่มชาติพันธุ์หรือวัฒนธรรมกลุ่มน้อย (Ethnic Tourism) การท่องเที่ยวเชิงกีฬา (Sports Tourism) การท่องเที่ยวแบบผจญภัย (Adventure Travel) การท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์และฟาร์มสเตย์ (Home stay & Farm Stay) การท่องเที่ยวพำนักระยะยาว (Long Stay) การท่องเที่ยวแบบให้รางวัล (Incentive Travel) การท่องเที่ยวเพื่อการประชุม และการท่องเที่ยวแบบผสมผสานเมื่อพิจารณาจากการจำแนกรูปแบบการท่องเที่ยวตามแนวคิดขององค์การการท่องเที่ยวโลกพบว่า การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ไม่ปรากฏอยู่ในการท่องเที่ยวทั้งสามประเภทดังกล่าว อย่างไรก็ตามก็ดีจากการศึกษาการพัฒนากรอบแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์โดย

การประชุมวิชาการระดับชาติ "มุมมองวิชาการกับการค้นหาความเป็นไทยในอุตสาหกรรมบริการ"

สถานบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ประจำปี ๒๕๕๙

แนวคิดการมีส่วนร่วม

1 ความหมายของการมีส่วนร่วม Cohen and Uphoff (1981:6) ได้ให้ความหมาย การมีส่วนร่วมของชุมชนว่า สมาชิกของชุมชนต้องเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องใน 4 มิติ คือ

- 1) การมีส่วนร่วมการตัดสินใจว่าควรทำอะไรและทำอย่างไร
- 2) การมีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนา รวมทั้งลงมือปฏิบัติตามที่ได้ตัดสินใจ
- 3) การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน
- 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ

Reeder (1974:39) ได้ให้ความหมายเจาะจงถึงการมีส่วนร่วมว่าเป็นการปะทะสังสรรค์ทางสังคม ทั้งในลักษณะการมีส่วนร่วมของปัจเจกบุคคล และการมีส่วนร่วมของกลุ่ม

สุชาติ จักรพิสุทธิ์ (2547) ศึกษาเรื่องชุมชนกับการมีส่วนร่วมจัดการศึกษา สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของชุมชน แบ่งได้ออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. ลักษณะการมีส่วนร่วมจากการเกี่ยวข้องทางด้านเหตุผล โดยการเปิด โอกาสให้สังคมองค์กรต่างๆ ในชุมชน ประชาชนมีบทบาทหลักตามสิทธิ หน้าที่ในการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ตั้งแต่การคิดริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจ วางแผน การร่วมปฏิบัติและการรับผิดชอบในผลกระทบบที่เกิดขึ้น รวมทั้งส่งเสริม ชักนำ สนับสนุนให้การดำเนินงานเกิดผลประโยชน์ต่อชุมชนตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดด้วยความสมัครใจ

2. ลักษณะการมีส่วนร่วมจากความเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจเป็นการมีส่วนร่วมของชุมชน ที่การเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจ อารมณ์ รวมทั้ง ค่านิยมของประชาชนเป็นเครื่องชี้นำตนเองให้เข้ามามีส่วนร่วม แสดงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การกระทำที่บรรลุดูประสงคฺ์ที่กำหนดไว้ ทำให้ผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมเกิดความผูกพัน มีความรู้สึกรับผิดชอบต่อกิจกรรมที่ดำเนินงานด้วยความสมัครใจ

- 2.1 การมีส่วนร่วมบนพื้นฐานของเหตุผล
- 2.2 การมีส่วนร่วมบนพื้นฐานของค่านิยม
- 2.3 การมีส่วนร่วมบนพื้นฐานของประเพณี
- 2.4 การมีส่วนร่วมบนพื้นฐานของความผูกพัน ความเส่นหา

อรพินท์ สุทธิพันธ์ (2533, อ้างถึงใน วันดี ชัยวงศ์, 2553:12-13) ได้เสนอขั้นตอนการมีส่วนร่วมมีอยู่ 5 ขั้นตอน

- 1.การมีส่วนร่วมคิด คือ ร่วมประชุมปรึกษาหารือในปัญหาและการกำหนดกิจกรรม วิธีการดำเนินงานเพื่อให้กิจกรรมได้ผลตามวัตถุประสงค์
- 2.การมีส่วนร่วมตัดสินใจ คือ เมื่อมีการร่วมประชุมปรึกษาหารือ ต้องร่วมการตัดสินใจเลือกกิจกรรมหรือแนวทางที่เห็นว่าดีที่สุดในหรือเหมาะสมที่สุด

การประชุมวิชาการระดับชาติ "มุมมองวิชาการกับการค้นหาความเป็นไทยในอุตสาหกรรมบริการ"

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ประจำปี ๒๕๕๙

3.การมีส่วนร่วมปฏิบัติตามกิจกรรม คือ การเข้าร่วมในกิจกรรมตามวิถีทางและแนวทางให้เป็นไปตามแผนที่วางไว้

4.การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ คือ ร่วมในการรับผลประโยชน์ อันเกิดจากผลของกิจกรรมหรือการดำเนินงานของสมาชิกเอง

5.การมีส่วนร่วมในการประเมินผล คือ ร่วมในการประเมินผลการทำงานของกลุ่มตนและประเมินสถานการณ์ภายนอกด้วย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ณรงค์ ชูรัรักษ (2553) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์ของประชาชนในตำบลโนนบุรี อำเภอสหพันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์คือ ประการแรกเพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์ของประชาชนในตำบลโนนบุรี อำเภอสหพันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ประการที่สองเพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์ของประชาชนในตำบลโนนบุรี อำเภอสหพันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีเพศและหมู่บ้านที่อาศัยแตกต่างกัน และประการที่สามเพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์ของประชาชนในตำบลโนนบุรี อำเภอสหพันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ตามกรอบแนวคิด 4 ด้าน คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนในเขตตำบลโนนบุรี อำเภอสหพันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยใช้ t-test (Independent sample) และใช้ F-test (One-way analysis of variance) และวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างกลุ่มแบบรายคู่ โดยวิธีการของ Scheffé ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตตำบลโนนบุรี อำเภอสหพันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ในการจัดการการท่องเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์ โดยรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านปรากฏว่าอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 1 ด้าน คือ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และอยู่ในระดับน้อย จำนวน 3 ด้าน คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการประเมินผลและการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม

1.1 ระดับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์ โดยรวมอยู่ในระดับน้อย

1.2 ระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์ โดยรวมอยู่ในระดับน้อย

1.3 ระดับการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

1.4 ระดับการมีส่วนร่วมในการประเมินผลของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์ โดยรวมอยู่ในระดับน้อย

2. เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์ของประชาชน ในตำบลโนนบุรี อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีเพศต่างกัน พบว่าโดยรวม และด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วิธีการเก็บ/ระเบียบวิธีวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองเป็นแบบกำหนดคำตอบไว้ (Multiple Choices) โดยให้เลือกตอบจากสิ่งที่กำหนดไว้ให้ และแบบที่ไม่ได้กำหนดคำตอบไว้ให้สามารถตอบได้อย่างอิสระ ซึ่งโครงสร้างและรายละเอียดของแบบสอบถามแบ่งเป็น 4 ส่วนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้

ตอนที่ 2 กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ แบ่งได้ 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 คือ กลุ่มคติ ความเชื่อ กลุ่มที่ 2 คือ กลุ่ม ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี และกลุ่มที่ 3 คือ กลุ่มการประกอบอาชีพในท้องถิ่น

ตอนที่ 3 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

เครื่องมือที่ใช้ในการสัมภาษณ์กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในพื้นที่ตำบลท่าเรือ คือ ประชาชนชาวบ้าน ตัวแทนเกษตรกรโครงการในพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงตัวแทนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการในช่วงวันที่ พฤษภาคม 2556 ถึง 30 กันยายน 2557 โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามแจกให้กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ ประชาชนที่อยู่อาศัยในพื้นที่ตำบลท่าเรือ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี ทั้ง 5 หมู่บ้าน จำนวน 400 ตัวอย่าง ด้วยวิธีการสุ่มแจกอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ ผู้วิจัยได้เลือกวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้ทฤษฎีทางสถิติวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของการศึกษาโดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

การประชุมวิชาการระดับชาติ “มุมมองวิชาการกับการค้นหาความเป็นไทยในอุตสาหกรรมบริการ”

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ประจำปี ๒๕๕๙

สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ซึ่งข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์มีดังนี้

- ข้อมูลพื้นฐานและกิจกรรมการท่องเที่ยว วิเคราะห์โดยการแจกแจงค่าความถี่และค่าร้อยละ
- ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์วิเคราะห์โดยคำนวณค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
- ข้อเสนอแนะวิเคราะห์โดยใช้การอ่านพิจารณาข้อเสนอแนะพร้อมทั้งจับกลุ่มของข้อมูลเข้าด้วยกันเพื่อแสดงค่าความถี่ ค่าร้อยละ
- การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Content Analysis) ที่ได้จากแบบสัมภาษณ์เชิงลึก วิทยุบุคคลสำหรับปราชญ์ชาวบ้าน ตัวแทนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ตัวแทนกลุ่มเกษตรกรจากโครงการในพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง และตัวแทนกลุ่มประชาชน และนักพัฒนาการท่องเที่ยว

ผลการวิจัย

จากการผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระยะเวลาที่ท่านอาศัยในพื้นที่ตำบลท่าเรือ อำเภอโคกโพธิ์ ใช้การวิเคราะห์โดยการแจกแจงค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) แล้วพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมาก เป็นเพศหญิง จำนวน 260 คน คิดเป็นร้อยละ 65 และเพศชาย จำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 35 ด้านอายุ มีอายุ 41 – 50 ปี เป็นส่วนมาก จำนวน 148 คน คิดเป็นร้อยละ 37 รองลงมาอายุต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 14.30 และน้อยที่สุด อายุ มากกว่า 60 ปี จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 4.30 ด้านสถานภาพ มีสถานภาพสมรส เป็นส่วนมาก จำนวน 269 คน คิดเป็นร้อยละ 67.30 รองลงมาโสด จำนวน 108 คน คิดเป็นร้อยละ 27 และน้อยที่สุด สถานะอื่นๆ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.30 ด้านระดับการศึกษา มีการศึกษาระดับประถมศึกษา เป็นส่วนมาก จำนวน 185 คน คิดเป็นร้อยละ 46.30 รองลงมาปริญญาตรีหรือสูงกว่า จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 25 และน้อยที่สุดอนุปริญญาหรือเทียบเท่า จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 5.0 ด้านอาชีพ มีอาชีพดั้งเดิม (ทำนา ทำไร่ ทำสวนยางพาราฯลฯ) เป็นส่วนมาก จำนวน 188 คน คิดเป็นร้อยละ 47 รองลงมารับจ้างและอื่นๆ จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 12.3 และน้อยที่สุดค้าขาย จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 8.3 ด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือน มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 3,001-6,000 บาท เป็นส่วนมาก จำนวน 141 คน คิดเป็นร้อยละ 35.3 รองลงมารายได้เฉลี่ยต่อเดือน ต่ำกว่า 3,000 บาท จำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 20.8 และน้อยที่สุด รายได้เฉลี่ยต่อเดือน มากกว่า 15,000 บาท จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 8 ด้านระยะเวลาที่ท่านอาศัยในพื้นที่ตำบลท่าเรือ อำเภอโคกโพธิ์ มากกว่า 15 ปี เป็นส่วนมาก จำนวน 256 คน คิดเป็นร้อยละ 64 รองลงมา 10 - 15 ปี จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 24.30 และน้อยที่สุด 1 - 5 ปี จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 5.8

การประชุมวิชาการระดับชาติ "มุมมองวิชาการกับการค้นหาความเป็นไทยในอุตสาหกรรมบริการ"

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ประจำปี ๒๕๕๙

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ พบว่า โดยภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี รองลงมาได้แก่ การประกอบอาชีพในท้องถิ่นและด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดได้แก่ คติ ความเชื่อ ตามลำดับ

ด้านคติ ความเชื่อ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ ข้อ 1 ที่ว่า “พิธีลอยเคราะห์” รองลงมาได้แก่ ข้อ 2 ที่ว่า “การถือศีลอด” และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดได้แก่ ข้อ 4 ที่ว่า “การทำซ่องครอบครัว” ตามลำดับ

ด้านศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ ข้อ 7 ที่ว่า “ประเพณีฮีรียายอ” รองลงมาได้แก่ ข้อ 8 ที่ว่า “ประเพณีกวนอาชูร” และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดได้แก่ ข้อ 4 ที่ว่า “ประเพณีลอยกระทง” ตามลำดับ

ด้านการประกอบอาชีพในท้องถิ่น เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ ข้อ 1 ที่ว่า “การทำนา” รองลงมาได้แก่ ข้อ 2 ที่ว่า “การปลูกข้าวโพด” และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดได้แก่ ข้อ 4 ที่ว่า “การทำปุ๋ยหมักชีวภาพ” ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ พบว่า โดยภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านดำเนินการและการปฏิบัติการ รองลงมาได้แก่ ด้านการเสนอแนวคิด/วางแผน/และการตัดสินใจ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดได้แก่ ด้านการติดตามและประเมินผล ตามลำดับ

ด้านการเสนอแนวคิด/วางแผน/และการตัดสินใจ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ ข้อ 1 ที่ว่า “ท่านเข้าร่วมประชุม/ร่วมวางแผน/มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมงานประเพณีต่างๆที่จัดขึ้นภายในชุมชนเป็นประจำทุกปี” รองลงมาได้แก่ ข้อ 2 ที่ว่า “ท่านมีโอกาสแสดงความคิดเห็น/เสนอแนะในที่ประชุม” และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดได้แก่ ข้อ 3 ที่ว่า “ท่านมีโอกาสเสนอโครงการ/กิจกรรมของชุมชน” ตามลำดับ

ด้านดำเนินการและการปฏิบัติการ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ ข้อ 2 ที่ว่า “ท่านได้ร่วมแรงร่วมใจกิจกรรมของชุมชน” รองลงมาได้แก่ ข้อ 3 ที่ว่า “ท่านได้มีส่วนร่วมในการบริจาคเงินหรือสิ่งของเพื่อร่วมสมทบทุนในการดำเนินกิจกรรม/โครงการของกิจกรรม” และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดได้แก่ ข้อ 5 ที่ว่า “ท่านปฏิบัติตามกฎระเบียบหรือมาตรการในการดูแลรักษาชุมชนของท่าน” ตามลำดับ

ด้านการรับและแบ่งปันผลประโยชน์ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ ข้อ 1 ที่ว่า “ท่านได้รับประโยชน์ที่เกิดจากการดำเนินโครงการ/กิจกรรมของชุมชน” รองลงมาได้แก่ ข้อ 2 ที่ว่า “ท่านมีโอกาสได้ใช้บริการในกิจกรรม/โครงการของชุมชน” และข้อที่มีการประชุมวิชาการระดับชาติ “มุมมองวิชาการกับการค้นหาความเป็นไทยในอุตสาหกรรมบริการ”

สถานบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ประจำปี ๒๕๕๙

ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดได้แก่ ข้อ 5 ที่ว่า “ท่านได้รับผลประโยชน์จากเงินช่วยเหลือในการพัฒนา แหล่งท่องเที่ยวชุมชน” ตามลำดับ

ด้านการติดตามและประเมินผล เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ ข้อ 1 ที่ว่า “ท่านได้เข้าร่วมในการดูแลค่าใช้จ่ายในกิจกรรม/โครงการในชุมชน” รองลงมาได้แก่ ข้อ 2 ที่ว่า “ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามโครงการ/กิจกรรมและ หาแนวทางแก้ไข” และ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดได้แก่ ข้อ 4 ที่ว่า “ท่านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบความโปร่งใสของการปฏิบัติงาน/กิจกรรมโครงการของชุมชน” ตามลำดับ

ผลสรุปและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

จากการลงพื้นที่ชุมชนท่าเรือเบื้องต้นพบว่า ตำบลท่าเรือนั้นมีศิลปวัฒนธรรม ประเพณีเก่าแก่ที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยว เช่น ประเพณีลอยแพ ความเชื่อเรื่องการลอยเคราะห์ มีการนำแนวคิดในหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน โดยองค์การบริหารส่วนตำบลมีการส่งเสริมให้ประชากรปลูกพืชทางการเกษตรทดแทนการทำนาเช่นการทำปุ๋ยหมักชีวภาพ การปลูกข้าว โปด การเลี้ยงแพะ การทำสวนผลไม้ การกรีดยาง ประชาชนส่วนใหญ่เป็นวัยกลางคนถึงวัยชรา เนื่องจากมีการอพยพย้ายถิ่นของกลุ่มวัยรุ่นและกลุ่มแรงงานสำคัญเข้าไปในเมืองเพื่อศึกษาต่อและประกอบอาชีพ หรืออีกเหตุผลในเรื่องของความไม่สงบในพื้นที่เสี่ยง ผู้วิจัยเป็นบุคคลหนึ่งที่มีโอกาสได้เข้าไปสัมผัสกับบุคคลในท้องถิ่น มองเห็นถึงโอกาสในเรื่องของภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อยกระดับด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ภายในชุมชนการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในพื้นที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ และวางแผนภูมิปัญญา อีกทั้งยังเป็นกรถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในแต่ละแขนงแก่คนรุ่นใหม่ โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวที่มีสนใจเป็นพิเศษในการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยเฉพาะประเพณีลอยแพที่จัดขึ้นเป็นประจำทุกปีซึ่งเป็นประเพณีเก่าแก่และมีความเชื่อมโยงกับพื้นที่สามารถถ่ายทอดเรื่องราวผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวสร้างสรรค์แก่ผู้มาท่องเที่ยวได้ดี และยังเป็นการสร้างอาชีพและเพิ่มรายได้ให้กับประชาชนในพื้นที่ ทั้งยังส่งเสริมให้ลูกหลานที่อพยพย้ายถิ่นฐานจนลืมถิ่นที่อยู่กลับมาทำงานในพื้นที่มากขึ้น แต่อย่างไรก็ดีถึงแม้ประชาชนในพื้นที่ชุมชนท่าเรือ จะแสดงออกถึงความสามัคคีร่วมแรงร่วมใจในการจัดกิจกรรมงานประเพณีในฐานะผู้สังเกตการณ์ ผู้วิจัยมองถึงการมีส่วนร่วมของหน่วยงานทางวิชาการ สถาบันการศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบล ควรมีความตระหนักที่อยากจะเปลี่ยนแปลง พัฒนาและส่งเสริม เพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ในชุมชน และกิจกรรมที่เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เป็นที่รู้จักมากขึ้นงานวิจัยนี้จึงเป็นส่วนหนึ่งในการเผยแพร่ความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นทั้ง 3 ประเภท เช่น ด้านความเชื่อ ประเพณี วัฒนธรรมและด้านอาชีพของประชาชนในพื้นที่ตลอดจนการประเมินระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ตำบลท่าเรือ

การประชุมวิชาการระดับชาติ “มุมมองวิชาการกับการค้นหาความเป็นไทยในอุตสาหกรรมบริการ”

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ประจำปี ๒๕๕๙

ข้อเสนอแนะ

ประชาชนได้เสนอข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ กรณีศึกษา: ตำบลท่าเรือ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี ลำดับตามความถี่จากมากไปหาน้อย คือ อยากให้ภาครัฐดูแลและเอาใส่ประชาชนมากกว่านี้ ควรมีการประชาสัมพันธ์โครงการและกิจกรรมต่างๆให้ทั่วถึงและอยากให้เยาวชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆของชุมชน

บรรณานุกรม

- องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. (2552). *การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์* [ออนไลน์]. ได้จาก:http://www.dasta.or.th/th/Sustain/sub_sustain.php?SystemModuleKey=Create &Active= Create_Guide
- ณรงค์ ชูรักริช (2553) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์ของประชาชนในตำบลโนนบุรี อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์
- ยุวดี นิรัตน์ตระกูล. (2554). *การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์: ต่อยอด เพิ่มคุณค่า หาดูต่าง* [ออนไลน์]. ได้จาก:http://www.etatjournal.com/upload/245/9_Creative_Tourism.pdf
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2554). *ร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555–2559)* [ออนไลน์]. ได้จาก:<http://www.nesdb.go.th>
- จิราภรณ์ ภัทรภาณุภัทร.(2000). สถานภาพการศึกษาเรื่องคติความเชื่อของไทย, หน้า 3-6 (รวบรวมโดยคณิชา รอดเรืองศรี.(2000).ความสัมพันธ์ระหว่างคติความเชื่อกับรูปแบบการตั้งถิ่นฐาน)
- Goeldner, C. R.and Ritchies, B. J. (2006). *Tourism: Principles, practices and philosophies*.New Jersey: John Wiley and Sons.
- William W. Reeder. (1974). *Some Aspects of the Informal Social Participation of Farm Families in New York State*. Cornell University. (Unpublished Ph.D.Dissertation).
- Richards, G. and Wilson, J. (2006). *Developing creativity in tourist experiences: A solution to the serial reproduction of culture*. *Tourism management* 27: 1209–1223.
- Richards, G. (2010). *Creative Tourism and Cultural Events* [On – line]. Available: <http://www.docstoc.com/docs/68264727/Creative-tourism-and-cultural-events>
- Wurzburger, R. (2010). *Introduction to the Santa Fe & UNESCO International Conference A Global Conversation on Best Practices and New Opportunities*. In Wurzburger, R. (Ed.). *Creative Tourism A Global Conversation how to provide unique creative experiences for travelers worldwide: at present at the 2008 Santa Fe & UNESCO International Conference on Creative Tourism in Santa Fe*. (pp. 15–25). New Mexico. USA.